

ՓՈԽՆՁ

ԹԻԻ 1019

ՉՈՐԵՔԵՐԹԻ

1875 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 17

ՍԶԳԱՅԻՆ

Կյուսուպինք, թէ Պատրիարքարանի վերջին տնօրինութեան վրայ Զմիւռնիոյ աղագայնոց մէջ խաղաղութիւնը կ'վերահաստատի, գաւառական նորընտիր ժողովոյ գումարումն կ'արեւի կըլլայ, և Սպարթալըեան էֆէնտի՝ որ իբրեւ ժողովրդեան ընդդիմադիր մասին պարագըլուխ կ'համարուի, այս անգամ ժողովրդեան օգտին ու խաղաղութեան համար կաշխատի վեհաձեռնարար: Բայց մեր այս յոյսն ալ ի դերու կ'ենէ, և ահա Զմիւռնիայէն սեպտ. 13 թուով դրուած հետեւեալ նամակը այնպիսի ցաւայի դէպքեր կ'պատմէ, որք՝ ներուի մեզ ըսել՝ երբէք պատիւ չեն բերեր Սպարթալըեան էֆէնտիի, և իւր վրայ բոլոր ազգին հակադրութիւնը կ'գրաւէ յիշեալ էֆէնտին՝ իւր այս ազգապիտան ընթացքով: Արդ՝ հրատարակելով նոր տեղի ունեցած ցաւալի դէպքերը, պարտ կը համարիմք մեզ՝ առաջարկել Պատրիարքարանի, որ գէթ ժամանակի մը համար Սպարթալըեան էֆէնտին ազգային գործերէ հեռացնելու տնօրինութիւնն ընէ, եթէ վերջին ազգաբարութիւն մ'ալ չկրնայ զինքն ի խաչմուտիւն ածել:

Ահաւասիկ նամակն բովանդակութիւնը:

... խմբագիր

Ազգը զինուորական տրոց վախարէն տէրութեան ունեցած պարտքը ամբողջապէս չկրնալով վճարել՝ պայմանաժամի մը կը կարօտի. սակայն տեղական կառավարութիւնը այս պարտուց վաղընդփոյթ վճարման համար կը հրամայէ յանձնաժողով մը կազմել: Զորեքշարթի օր աղագային առաջնորդարանին մէջ ժողով կը գումարուի Միրալայի ներկայութեամբ, և ուր ներկայ կը գտնուին Սպարթալըեան և իւր խմբակը: Ազգային պարտք մը վճարելու համար այսօրինակ ժողովոյ մը հարկ չկար, այլ այս մասին պէտք եղածը Բաղդ. ժողովը կրնար տընօրինել. ուստի Տ. Դէորդ քահանայն և քաղ. ժողովոյ Ատենապետ էֆէնտին, Պատրիարքարանէն եկած առ տեղական կառավարութիւնն ուղղեալ նամակ մը իսկոյն վաղիկն կը տանին: Բ. վաղիկն առջի բերան հաճելի ընդունելութիւն չընէր թէ և, սակայն պատրիարքական նամակը կարգաւորն պէս՝ Զապլթիյէ մը կը զրկէ ազգային առաջնորդարանը, Միրալայը եւ կանչել կուտայ և ժողովը կը ցրուի: Սպարթալըեանի այս տնօրինութիւնն ալ ապարդիւն կ'ենէ ու ինք կը խայտառակուի դարձեալ, բայց ինչ օգուտ:

Այս բաւական չէ, ուրիշ մեծ անկարգութիւն տեղի կ'ունենայ: Սրիկայական շարժում մը կ'ընէ Սպարթալըեանի խմբակը:

Գաւառական ժողովոյ նախագահ Տ. Դէորդ քահանայն ամեն Սրբազան Պատրիարք Հօրհրամանին համեմատ՝ նորընտիր Երեսփոխանական ժողովոյ անդամները՝ երէկ ժամը մէկին ի ժողով կը հրաւիրէ դիւանի ընտրութեան համար. ուստի որոշեալ ժաման Երեսփոխանք կը սկսին հետզհետէ առաջնորդարան դալ: Սակայն անմիջապէս Սպարթալըեան խմբակը իր հետ առնելով տասնի չափ գաւառական սրիկայներ և պարագըլուխ ունենալով Սպարթալըեանի փեսան, որու անմիջապէս կը հետեւէր նոյնին օրագլխ, առաջնորդարան կը խռնի, և նիստը գումարելիք սրահը կ'երթայ կը բազմի: Իսկ Երեսփոխանները, անոնց աղմուսէն ու գոռում գոռումէն՝ խռովայող նպատակն իմանալով, խոհմութեամբ կը ցրուին և ապա հետզհետէ միւս Երեսփոխաններն ալ գալով ու նոյն ամբիւր տեսնելով՝ կը մեկնին և այսպէս նիստը ուրիշ օրուան կը մնայ: Իսկ այն խմբակը քիչ մը ատեն ևս կ'սպասէ. ապա դուռն մէկը կուգայ և կըսէ իրարու հետ փոփոխութեւն է՝ հաճի էֆէնտի (Սպարթալըեանը) խապէր էթմիլ քի տէֆթէրլի ալըն կէլին: Այս հրամանին վրայ ամենքը միաբան խորհրդակցելէ ետեւ, առաջնորդարանին մէջ Բէնեայն զատ մէկը չգտնելով՝ խմբակին պատուաւոր կարծուածները կը մեկնին ու մնացեալները և Սպարթալըեանի օրագլխ դիւանատունը կուգեն բանալ, ու Բէնեայն աղաչանաց ու դիմադրութեան չանաւով՝ երկու ապտակ ալ կուտան անոր, դիւանատան դուռը կ'ոտրելով ներս կ'մտնեն ու քանի մը տետրակներ առնելով ուղղակի Սպարթալըեանի վաճառատունը կ'տանին: Նոյն միջոցին դիւանապետը որ եկեղեցւոյ բակը կ'գտնուէր, եղելութիւնը լսելով՝ կ'վազէ կուգայ. սակայն անմիջապէս ետքը այն սրիկայից խմբքը և օրագլխ իրենց հետ բերելով բռնակիր մը, նորէն կուգան, և բոլոր ազգային տետրակները ու յիշատակարանները՝ որոնց մէջ 150-200 տարուան արձանագրութիւններ կը գտնուին, նոյնպէս և քուէարկութեան արձանագրութիւն, վերջապէս ամեն ինչ բռնակիրին կոնակը կ'բռնաւորեն և իրենք ալ կ'բռնաւորուին ու կ'մեկնին. սակայն անմիջապէս ետքը Սպարթալըեանի օրագլխ նորէն կ'վերագառնայ «խուէ մը տէյօրլար, խաւա մը տէյօրլար նէ տէյօրլար օ գալըլը» ըսելով դիւանապետին՝ սենեակին մէջ գտնուած նոր ընտրելաց ցանկն ալ կ'առնէ, զոր հոն մուցեր էին, և այսպէս այս բոլոր թուղթերը ու տետրակները Սպարթալըեանի վաճառատունը կ'տանին:

Զմուռնաք ըսել թէ նոյն միջոցին, առաջնորդարանին մէջ, ամբողջէն մէկը

կը կ'սպարթալը հաճի էֆէնտի խմբակը վերմիշ տիր քի հէր նէ ետարասանը, դօրդ մայըն՝ պէն տուրմուշում:

Ժողովուրդը այս լսելով կ'յուզի ու կը բորբոքի և 3-400 հոգւոյ բազմութիւն մը Բաղդ. ժողովոյ ատենապետ էֆէնտիին կ'դիմեն եղելութիւնը ստուգելու համար, և անմիջապէս տետրակները ուր որ է՝ երթալ առնել և դիւանատունը տանիլ կուղէ. սակայն ատենապետ էֆէնտին կ'յաջողի զանոնք հանդարտեցնել և կը խոստանայ տեղական կառավարութեան Բէնե մը գրել:

Սակայն այս ուրիշ բան չէ, այլ պարզապէս յափշտակութիւն մը: Ծատերը այլեւայլ կարծիքներ կ'յայտեն այս մասին, որոնք Սպարթալըեանի պատիւ չեն բերեր, բայց ինչ որ ալ է՝ մենք Սպարթալըեանի այս անուղղելի ընթացքին նըպատակը չենք կրնար ըմբռնել. եթէ իր խելքին ու հանճարին վստահելով ազգին վրայ իշխել կուղէ, արդէն ժամանակ մը իւր իշխանութեան դառն պտուղները վայելցինք, այնպէս որ ազգը ծանր պարտքերու տակ ձգելով՝ ազգային ասպարէզէն քաշուեցաւ և անոր ձգած պարտքերը ուրիշ ժողովականներ մեծամեծ դժուարութիւններով հետզհետէ վճարեցին. ու հիմակ որ այն պարտքերը անոնց շնորհիւ թեթեւցան, Սպարթալըեան նորէն ազգային գործերու մէջ աթու ու պաշտօն կ'փնտռէ: Իսկ եթէ իւր հարստութեան ապաւինելով՝ ազգին վրայ տիրանալ կուղէ, իրմէ շատ աւելի հարուստներ ունինք, Սպարթալըեան ունի՝ այն խիղճը որ պահ մը խորհի թէ ինչ կ'ործէ, և սթափի. պահ մը երկու տարուան մէջ ազգին պատճառած նիւթակն ու բարոյական ֆլասք իւր աչքին առջիւ բերէ. վերջապէս յիշէ թէ ազգը իւր հաղար ու մէկ կարևոր պիտոյքը, Հայ մանկուոյն դաստիարակութիւնը երեսի վրայ թողած, իւր անգին ժամերը իրեն հետ կ'առնելով կանցունէ:

Իղմիրի մէջ պատահած այս վերջին ամենատխուր անցքերը արդէն Պատրիարքարանի ալ դուռեր են այս շարթում: Անտարակոյս Պատրիարքարանը առանց վայրկեան մ'իսկ կ'որուսանելու պիտի փութայ տնօրինել զարժան: Տարիներ կանցնին, և դեռ Զմիւռնիոյ աղագայնոց մէջ յուզմունքը կ'շարունակէ. ֆլասք մեծ է, և եթէ տակաւին շարունակէ՝ կըրնամք ըսել թէ այս ֆլասք տեղը լեցունել շատ դժուարին՝ չլսեմք անհնարին՝ պիտի ըլլայ:

Ս. Խաչի տօնի օրերը իւսկիւտար անցուց ամեն. Ս. Պատրիարքը, հրաւիրանք թաղական պատուարժան Խորհրդոյ Սէլամիյէի: Նորին Սրբազնութիւնը

երբ շաբաթ երեկոյ իւսկիւտարի նաւա-
հանգիստն ելաւ, Ս. Խաչ եկեղեցւոյ ար-
ժանապատիւ քարոզիչն, քահանայական
դասն և այլք գիմաւորեցին: Նոյն երե-
կոյն թաղին երկսեռ վարժարանաց այ-
ցելութիւն ընելով՝ աշակերտաց և աշա-
կերտուհեաց ուսանողներն յետոյ,
օրհնեց ու քաջալերեց ուսանողներն, և
շնորհակալութիւն մատուցեց թաղական
խորհրդոյն, տեսչութեան և ուսուց-
չաց:

Հետեւեալ առաւօտ հանգիստաւոր Պա-
տարագ մատուցեց: Նոյն առուր օրը թէև
տխուր էր և անձրևոտ, սակայն դարձ-
եալ մայրաքաղաքիս ամեն կողմերէն
խուռն բազմութիւն ժողովրդեան ներ-
կայ կգտնուէր:

Ինչպէս երեկոյն, նոյնպէս և յետ ա-
ւարտման ժամերգութեան, Նորին Սրբ-
բազմութիւնը հրաւիրեցաւ Քաղաքական
Ժողովոյ անդամ Խաչեան մեծապատիւ
Մկրտիչ էֆէնտիէն, և կիւրակէ երեկոյ
ալ թաղական խորհրդոյն ատենապետ
Աղաւաթեան մեծապատիւ Յովհաննէս
էֆէնտի: Հրաւիրեց:

Ձմռանք նշանակել, թէ Ս. Պատրի-
արքը նաւահանգստէն Սէլամիյէ ելած
ատենը, իճատիյէ և Եէնիմահալլէի վար-
ժարանի ուսանողք գեղեցիկ տեսարան
մը կընծայէին, ճամբուն վրայ երգ ի
բերան շարուած տեսնուելով:

Յատկապէս նշանակութեան արժանի
է նաև Միսաքեան էֆէնտիի մէկ ուղեր-
ձը, որ վարժարանին մէջ կարգաց:

Այսպէս պաշտօնական անձանց և ժողո-
վրդեան կողմանէ սիրով ու համակրու-
թեամբ կընդունուի ամեն տեղ Նորին
Բարձր Սրբազնութիւնը, և հասարակաց
փառաքն է՝ տեսնել զինքը մինչև ցլախ-
ճան պատրիարքական գահոյից վրայ,
որում մեծ պատիւ կըերէ:

Կարսէն՝ օգոստ. 15 թուով:

... Խմբագիր

Ամոյս երկրորդ օրը կարուց երկսեռ
աշակերտաց վեցամեայ քննութեան օրն
ըլլալով, Կարսեցի սիրելի ազգայինք ի
հնչել զանգակաց առ հասարակ երկսեռ
բազմութեամբ եկեղեցւոյ և վարժարանի
դուռը դիմելով, ուրախ սրտիւ կգիտէ-
ին իրենց զաւակաց մտաւոր մշակութեան
քաղցր պտուղներն վայելել: Այս միջո-
ցին ուսանողք երգ ի բերան դեր. Ս.
Հօր առաջնորդութեամբ, և աշակեր-
տուհիք զոյգ զոյգ վարժարանէն ելե-
լով եկեղեցին իջան: Բազմեցաւ դեր.
Ս. Առաջնորդն իբրև հայր հանդերձ
որդուով, և իսկոյն աշակերտաց մին՝
Աղաճանեան փանոս՝ ճառ մը կարգաց որ
խիստ մեծ տպաւորութիւն մ'ըրաւ ներ-
կայ հանգիստականաց: Երգով մը վերջա-
նալէն ետքը պատրաստած տեղեկագիրը
կարգաց մեղմ ձայնիւ վարժարանի տնո-
րէն դատաւոր Ահարոնեան մեծ. Սուրէն
էֆէնտի. քաղցրիկ երգով մը սկսաւ քնն-
ութիւնը հայկաբանութեան, թուաբա-
նութեամբ և տաճկերէն դասերուն: Ա-
սոնց մանրամասն քննութիւնն արդէն
երեք առուր մէջ կատարուած էր ի ներ-
կայութեան Ս. Առաջնորդի, ուսումնա-
կան և թաղ խորհրդոց և այլոց բազմաց:

Ասկէ զատ Մինասեան Յովհաննէս պա-

տանին կարգաց տաճկերէն ճառ մը, ո-
րուն մէջ շնորհակալ կըլլար դեր. Ս. Ա-
ռաջնորդ. Հօր և համայն ազգայնոց,
և Օգոստոսի առ կայսեր՝ համար բարեմաղ-
թելէն զինի, աւարտեցաւ տաճկերէն
երգով մը: Այս միջոցին յառաջ եկաւ
Հռիփսիմեան վարժարանի աշակերտուհի-
եաց դասը որոնց քրիստոնէական վար-
դապետութեան հարցումներ ուղղուե-
ցան: Յետ այսորիկ աշակերտուհիներէն
մին՝ Նունեա՝ կարճ և ազգու ճառ մը
կարգաց. այս ճառի յայտնի ազգեցու-
թիւնը եղաւ Եհրամեան մեծ. Գէորգ
աղային վրայ, որ մինչ ճառին վերջը լա-
ցաւ ազգասիրական ոգւով և նոյն պա-
հուն խոստացաւ աղջկանց վարժարանին
երկու մեծ պատուհաններ բանալ տալ,
իւր անձնական ծախիւք: Թերեւս և այլք
ուրիշ ձեռնարկութեանց մէջ գտնուելու
ըմբռնուած ի հարկէ զգացին ի ծածուկ.
երանի թէ նոյնը վառ մնար: Նոյնպէս
թաղ խորհրդոյ անդամներէն մին Եօք-
սիւզեան մեծ, խաչատուր աղան Լոյս
հանգիսի մէկ շրջանը ընծայեց վարժա-
րանին, որոնց համար մեծ գոհունակու-
թիւն կ'այստանա:

Այս քննութիւնը սկսաւ ժամ 3 և վեր-
ջացաւ 8 ին: Վննութեան վերջը վար-
ժարանի նախկին աշակերտներէն Աւետիս-
եան Պ. Անտօնը ուսման և դաստիարա-
կութեան վրայ ճառ մը կարդալով, դեր.
Ս. Հայրն ալ ուրախ և զուարթ սրտիւ
ոտքի կենալով ճշմարիտ և կենդանի ա-
պացոյցներով հաստատեց, ցոյց տալով
գիտութեան բարիքը նմանապէս հե-
տեցնելով տգիտութեան չարիքը: Օրհ-
նեց այս բերքը, նաև ասոր ջանադիր
ներուկները. բարեմաղթեց ասոր աճման
և զարգացման համար, որոյ ամեն մէկ
խօսքը հանգիստականաց ներքին զգաց-
ման վրայ մեծ տպաւորութիւն մ'ըրին:
Ապա սկսաւ պարզ և բազմաթիւ բան հան-
դէսը կատարուիլ քաղցր երգերով, և
լսող արժանայն վարժարտուցան երկ-
սեռ աշակերտք մէկմէկ արծաթեայ խա-
չերով, և ամեն զգացում կրողներ զատ
զատ իրենց շնորհակալութիւնը յայտնե-
ցին դեր. Ս. Հօր, և մեկնեցան:

Առաւօտապարտ Պայտնան

ՄԱՐՄԵԱԿԱՆ ՊԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆՔ

(Շաբ. տես թիւ 1018)

Ֆիզիքական կամ մարմնական կազմու-
թեանը մէջ դժբաղդ եղողներուն կամ
ինքզինքնին դժբաղդ համարողներուն
թիւը մեր կարծածէն շատ աւելի է:
Կարծեմ թէ այս ճառերս կարգացողնե-
րուն կէսուակէսը իրենց հոգւոյն բնակա-
րանն ըլլալու սահմանուած «տաճարէն»
— մարմնէն — դուրս չեն: Մարդուն մէկը
կուղէ որ քիչ մ'ալ աւելի մեծ ըլլար, կնիան
մէկը կուղէ որ քիչ մ'ալ աւելի մանր ըլ-
լար. մէկը իր գէմքին չհասնիր ուրիշ մը
իր գոյնին յանցանք կը գտնէ. մէկուն քի-
թը մեծ է. միւսինը պղտիկ է, այսպէս
ամեն մէկը իւր կազմութիւնը քննադա-
տելու կիլէ:

Երբ թէ՛ կազմութիւնով և թէ՛ գէմ-
քով կատարելապէս անարատ մարդ մը
կամ կին մը կը գտնենք, ընդհանրապէս
կը տեսնենք թէ յիմար մ'է: Բնաւ չեմ
յիշեր շատ գեղեցիկ մարդ մը կամ կին

մը տեսնել, որ սիրամարդի պէս ունայն
և ծանծաղամիտ եղած չըլլար: Մօտերս
բաւական տարիքը առած գեղեցիկ կին
մը տեսայ որ շատ վայելուչ հագուած
էր և շատ ալ գեղեցիկ էր. այնչափ գե-
ղեցիկ որ մէյ մը տեսնողը անշուշտ պի-
տի դառնար մէյ մ'ալ նայելու: Բայց
հինգ վայրկեան քովը կենալս բաւական
եղաւ իրմէ զգուելուս, իր գեղեցիկութիւ-
նը և հրապուրանքներուն ազդեցութիւ-
նը գիտնալովը, երես ելած աղջկան մը
պէս ունայն հպարտութիւնը տեսնելովս:
Կերեւայ թէ բնութիւնը մարդկային
էակաները չինած ատենը խմորը քիչ մը
պակաս եկեր է. անանկ որ, երբ մար-
մինը և գէմքը կատարելաւ եղեր է, ու-
ղեղը պակասաւոր մնացեր է. երբ ուղե-
ղը կատարելաւ չինուեր է՝ մարմինը պա-
կասաւոր մնացեր է:

Այս դժգոհներուն բազմութիւնը ընդ-
հանրապէս կերպ մը կը գտնեն ինքզինք-
նին համոզելու, թէ իրենք ալ ուրիշնե-
րուն չափ գեղեցիկ են: Գեղեցիկ հա-
մարուած մասնաւոր բան մը կը չափա-
զանցեն և կերեւակային թէ բոլոր միւս
պակասութիւնները կը ծածկէ աս բանը:
Այսու ամենայնիւ անանկներ կան որ աս
ալ բնաւ չեն կրնար ընել. և անանկնե-
րուն համար աննկարագրելի ցաւ կ'զգամ:
Տգեղ—մինչև անգամ սոսկալի տգեղ—
մարդու մը վրայ ցաւակցելու հարկ չեմ
տեսներ. վասն զի գեռ անանկ տգեղ
մարդ մը չտեսայ, որ եթէ անխելք և
չարասիրտ մէկը չէ, խելացի և գեղեցիկ
կին մը հետը ամուսնանալ մերժէ: Բայց
անյուսալի կերպով տգեղ քոյրերուն դու-
ծը գէշ է(): Կան կարգ մը կնիկներ ո-
րոնք գիտեն թէ բնութիւնը իրենց մարմ-
նոյն մարդոց սիրտը գրաւելու բան մը
պարգեւած չէ, երեսին գեղեցիկ չէ,
կազմութիւնն ձեւաւոր չէ, քալուածք-
նին հաճելի չէ, և թէ մտաւորական կա-
րողութիւնն և ձիրքերն ինչ որ ըլ-
լայ՝ մէկուն սիրոյն առարկան չեն, մէկը
վրանին չնայիր: Տարակոյս չունիմ թէ
այսպիսի կանանց փոխարինութիւն սահ-
մանուած է. բայց անոնցմէ շատերը ի-
րենք չեն ջանար որ դանեն: Անոնցմէ
շատերը կը գտնեն թէ կենաց քաղցրագոյն
համակրութիւնները իրենց համար զու-
պուած պիտի ըլլայ. և թէ սիրով ի-
ցուն աշխարհ մը կայ որուն դուռները
յաւիտեանս իրենց գէմ գոց պիտի մը-
նայ: Շատ ծանր կուգայ կնիկան մը որ
զգայ թէ մարդոց հաճելի մարմնոյ մը
տէր չէ. երկի մարդէն աւելի ծանր կու-
գայ կնիկ մարդուն. և եթէ հարկ ըլ-
լար՝ պատճառը կըսէի, քանզի ասոր մէջ
ծրար մը յոյժ հետաքրքրութիւն արթն-
ցող փիլիսոփայութիւն կայ. իրողութիւ-
նը միայն պատմելով կը բաւականանամ:
ձգելով ընթերցողաց որ ըստ կարողու-
թեան իրենք խորհին:

Արդ՝ եթէ տգեղ կին մը իր վիճակին
վրայ խորհելով սիրտը դառնացնէ և վը-
հատի, սկսի գանգատիլ և մարդատեաց
ըլլալ, եթէ գեղեցիկ ըլլար որչափ որ
պիտի զմայլուէր, հիմայ նոյնչափ ատելի
պիտի ըլլայ. բայց եթէ յօժարակամ սըր-
տով իրեն սահմանուած բաժինին յանձ-
նառու ըլլայ, զուարթ և երջանիկ ըլլալ
միտքը գնէ. և ընկերութեան մէջ ա-

մենուհն հաճելի ըլլալ որոշէ, զինքը սիրող և վրան համակրութիւն ունեցող սիրտերուն խումբը ամեն կողմէն զինքը պիտի պաշարեն, և պիտի տեսնէ թէ ընդհանրութեան աւելի հաճելի եղած է հիմայ, քան թէ կրնար ըլլալ եթէ գեղեցիկ եղած ըլլար: Կին մը որ իր սեռին նախանձէն բոլորովին ազատ է, արտաքոյ կարգի բարեբաղդ մէկը կը համարուի: և եթէ տգեղութիւնն է պատճառը, ուրեմն շնորհակալ ըլլալու է տեղեղ ըլլալուն համար:

Տգեղ կին մը որ իր դէմքին տգեղութիւնը և մարմնոյն տաճարութիւնը բանի տեղ չգնելով, միտքն ու կենցաղովարութիւնը կը մշակէ ու կը բարձրէ և գեղեցիկ երեւնալու ունայն ջանքերը մէկդի կը դնէ, և կենաց բոլոր առնչութեանց մէջ ճշմարիտ և մաքուր սիրտ մը ունենալը կը յայտնէ, այնչափ բարեկամներ պիտի ունենայ, որ էրիկ մը չունենալուն փոխարէն պիտի վարձատրեն զինքը: Բարեկամութիւնը իրեն առարկայ ընտրած ատենը՝ դէմքին որպիսութիւնը չընտրելով, եթէ սէրը՝ ոչ միայն բժախնդիր, այլ մինչև անգամ երբեմն յիմարաբար ձանձրալի ալ ըլլայ:

Մեջքեան Յեղիւն:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Շարաթ օրը Պէոյիւրտէրէ ռուսական գեսպանատան մէջ գեսպանաց ժողով գումարեր է, և կըսուի թէ՛ խորհրդակցներ են Հէրսէփ խնդրոյն մէջ բռնութիւնը ընթացից վրայ:

— Կրետէէն առ Գուրիէ տ'Օրիան դըրուածին նայելով՝ տեղական կառավարութեան ձեռքն անցեր է 20 տակառ վառօդ, զոր Շիրայէն զրկել է խռովայող մասնաժողով մը: Զինուորական մ'երեւան հաներ է վառօդին գալը:

— Սերվիոյ երեսփոխանաց յիսունը՝ ազգային ժողովոյ ցրուելը կպահանջեն, կըսէ հեռագիր մը, ուսկից կմակարբուի թէ ժողովոյն մէջ անհամաձայնութիւն երեւան ելած է:

— Պօլոյ քաղաքապետ Հալէթ վաշա ալ՝ սոյսուհետեւ ներկայ պիտի դըտնուի նախարարաց ժողովոյն, կայսերական հրամանաւ:

— Բ. Գուռը յանձնաժողով մը կազմուեցաւ՝ փաստաբանաց վերաբերեալ հրահանգներ խմբագրելու համար, որոյէս զի հասարակաց դատերն ու խընդիրները դիւրութեամբ կարգադրուին:

— Մայրաքաղաքի համայն գեսպանը փութացան առ Հասան Բիշա փաշա, ի շնորհաւորութիւն ծովային պաշտօնակալութեանն:

— Արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական վսեմափայլ Յարութիւն պէյ Տատեան՝ որ անձնական տկարութեան պատճառաւ քանի մ'օրէ հետէ բացակայ կգտնուէր իւր պաշտօնատեղիէն, կաղդուրելով՝ սկսաւ պաշտօնավարել:

— Զէյթինէն (Գարատաղ) տրուած տեղեկութեանց նայելով՝ Հէրսէփ կողմէն այն տեղերը գողթող բազմութիւն անձինք մուրացիկ կըլին փողոցները, և Գարատաղի ժողովուրդն՝ արդէն աղքատ, և երկիրն՝ արմատաց կողմանէ անբաւական ըլլալուն պատճառաւ, երկիւզ կայ

թէ այս տարի Գարատաղի մէջ սովուհեղութիւն պիտի կրէ ժողովուրդն՝ եթէ Աւստրիայէն ըլլալիք օգնութիւնը առատ չըլլայ:

— Կըսուի, թէ մօտերս կայսերական կառավարութեան կողմանէ արտօնութիւն պիտի տրուի եւրոպացի ընկերութեան մը՝ Պանտրմա նաւահանգիստ մը շինելու համար: Այս ընկերութիւնը թէքիրտաղ ալ նաւահանգիստ կառուցանել, և միանգամայն դիւթքիրտաղ երկաթուղիով Ետիրնէի մէկ կայարանին կապել կ'սորհի եղեր:

— Փայասի (Ատանայի) կուսակալութեան մէջ) կառավարիչ կարգեցաւ՝ Հօրանի նախորդ կառավարիչ Սայիտ Էֆէնտի:

— Վաղը Բումէլիի երթուղւոյն բաժնետոմսերուն վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի, ըստ սովորութեան արքունի փողերանոցին մէջ:

Պրուսայի լեւներն և ուրիշ կողմեր ձիւն եկեր է:

— Բումէլիի երկաթուղեաց արտօնատէր Պ. Հիրչի մայրաքաղաքս գալուն լուրը կատուգուի: Արդէն տուն մը վարձուեր է նորա բնակութեան համար:

— Պէյօղլու գերմանական գեսպանատան շինութեան զբաղեալ երկու հիւսն անցեալ հինգշաբթի օր իյնալով՝ մէկն անմիջապէս մեռեր, և միւսն ալ ծանրապէս վիրաւորուեր է:

— Անցեալ ուրբաթ առաւօտ Եյուպ իսլամ-պէյ ըստած թաղը հրդեհ չլատահելով՝ երեք տուն այրեցան և տուն մ'ալ վար առնուեցաւ:

— Կիւրտիէ գիշեր ալ Պէյօղլու երեք տուն այրեցան, որք մէկ մարդու մ'են, և աղահովադրեալ են եղեր:

— Կիւրակէ երեկոյ Ղալաթիա երկու խրուաթ կռուի բռնուելով՝ մէկն զմիւսը դաշնոյով զարկեր է, և տեսնելով որ մեռած չէ՝ ատրճանակն ալ պարպեր ըսպաններ է:

— Անցեալ շաբթու գաղղիական և անգղիական չոգենաւուց ընկերութիւնը Տրապիզոն ճամբորդ ու բեռ փոխադրելու համար մէկմէկու հետ մրցելով, գաղղիական չոգենաւն 10ական զրուշով ճամբորդ տարեր է Տրապիզոն՝ իսկ անգղիականը ձրի տարեր և մարդ գլուխ ալ մէկմէկ հաց վրայ տուեր է:

Գերմանիոյ մէջ հալանտացի զինուորական մը բռնուելը բանտարկուեր է, Հօլանտայի համար գերմանացիներէն կամաւոր զօրք գրեւուն պատճառաւ:

— Կիւրծուի, թէ Սպանիոյ մէջ ներքին պատերազմն դեռ չաւարտած՝ նոր խռովութիւն ու երկպառակութիւն մը պիտի տեսնուի նոյն իսկ Ալֆօնսեանց մէջ: Յայտնի է, թէ վերջին օրերս Սպանիոյ գլխաւոր նախարարն հրաժարեցաւ. այս հրաժարման պատճառ՝ Ալֆօնս թագաւորին մայրն, գահակորոյս իղապէլա եղեր է. քանի անգամ որ Մատրիտ անցնիլ ուղեր է իղապէլա՝ արդելը եղեր է հրաժարեալ նախարարն. անոր վրայ իղապէլա նորա հրաժեշտը նիւթեր է: Արդ՝ կըսուի, թէ նոյն իսկ զԱլֆօնս թագաւորեցունդներուն մէկ մասը տը

րամադիր են զիղապէլա թագաւորեցնել՝ գահընկէց ընելով որդին:

— Զվիցերիի քանի մը կողմերը ողողմունք ըլլալով՝ շատ գործարաններ կ'ոնուեր են հեղեղներէն:

— Պարսից Շահը՝ որ մտադիր էր շրջագայել երկրին մէջ, ետ կեցեր է այն դիտաւորութենէն՝ իմանալով որ ժողովուրդը յետին աստիճան թշուառութեան մէջ կ'գտնուի, և թէ՛ 12000 մարդոց հետ իւր ընելիք ճոխ ու փարթամ շրջագայութիւնը շատ ծանր պիտի գայ թշուառ ժողովրդեան, և թերեւս անհաճոյ ցոյցեր ըլլան իւր դէմ:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Սեպտեմբեր 16

Բօնսօլիտէ	59- 5
Սօսիէթէ Ժէնէրալի բաժինք Անգ. լիւր.	7- 2
Բրէտի » » Օսմ. »	8, 6
Երկաթուղեաց » »	Քր. 118,75
Թրամուէյ » »	Օսմ. լիւր. 2,90
1863ի փոխառութիւն » »	Քր. 518,
1863ի » » »	» 519,
1869ի » » »	» 250,
1872ի » » »	71,50

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍԲԵՐԻ

Միթրափիշա մէվզըի իլէ Գըլիք վէ Բաղուզա լիմանէրինտէ սէֆինէտէ թէսլիմ օլունմագ իւզրէ լիւզումի օլան պիր միլիօն գըլէ Խաթանպօլըն իւշիւնճի վէ Սէլանիկ իքինճի նիւմէրօ տաղիդին պէհէր գըլէսի իւզ փարայա, վէ կիրիտտէ Հանեա վէ ֆօնտիա լիմանընտա թէսլիմ օլմագ իւզրէ լիւզումի օլան 400.000 գըլէ մէղքիւր տաղիդին պէհէր գըլէսի քէզալիք 100 փարայա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իլուլը բումինին օն եէտինճի ճէհարչէնպիհ կիւնի գարարը գաթիլէրի վիրիլէճէկինտէն, իթա իթմէկէ թալիպ օլանլարըն եէվմը մէղքիւրտէ վիրէճէքլէրի տաղիդլէրին նիւմունէլէրինի ալուպ վէ Պապը Սէրասքէրլիք քէնտիլէրի մաարուֆ օլմայանլար քէֆիլէրինի իսթիսհայ իտուպ տալը շուրայի ապքէրլիք կէլմէլէրի:

15 իլուլ 1875

Պապը սէրասքէրի

Ի Լ Ա Ն

ԱԼԹԸՆՃԸ ՏԱՅԻՐԷ

Պէյօղլու ճատտէյի քէպիր իլէ Տայիրէ տալիլինտէ քեային էզիքայը միւթէանտալիտէյի սայիրէտէ, տէրտէսթ ինչա օլան անա լաղըմլէրի քարիպէն ըէսիտէի հատալ իսթամ օլունմադընտան, վէ պիւքէրէ ճատտէ վէ էզիքայը մէղքիւրէ քալտըրըմլէրինին ինչանընա պէտ ու մուպաշըրէթ քըլընմըլ օլտուղունտան, ասհապը էմլաքէ մալսուս օլան սոն եօլլէրինին վէ կէրէք մուքատտէմա տալի իւլան իթտիլիլի վէճէ իլէ քուլաք թապիր օլունուր քիւլիւք լաղըմլէրին, սիւրաթը ինչա վէ իւլմալի վէ մէղքիւր անա լաղըմլարը ըլա քալտըրըմլէր եաքըլտըքտան սօղրա, էֆրատ էհալիտէն իսանէինէ մալսուս լաղըմ վէ սու եօլարը եաքմաք իսթէյէն օլտուղու հալտէ, չիւնքի քալտըրըմլարըն ինթիզամընը խալէլքէզիր իտէճէկինտէն, վէ զիքը օ

լուսան լաղրով վէ սու եօլարընըն մէսա-
րիֆի ինչայիտի զաթէն էսհապընա այիտ
խտէտէ, պօղուլաճաք քալարընըն միւ-
ճէտտէտէն ինչասը մէսարիֆի օլարաք,
պէհէր զըրաի իշիւն պիւրէր ատէտ սիւմ
մէհիտիյէ ալընմատըքճա եաքըլմասընա
րուխաթ վիւրիւմէ յէճէկի իլան օլունուր:
11/23 Սեպտեմբեր 1875

Պաշ քեաթիպ
Սէմ Բաքադան

1875 հոկտ. 1 ըստ Լա. Արքունի վո-
ղերանոցին մէջ վիճակահանութեամբ
քաշուելիք Թուրքիոյ Բուսէլիի երկաթուղ-
եաց տոմսակներէն 400 հատին, մէկ բաժ-
նի բաղդը տասը զրուշնոց արծաթ մէ-
ճիտի առնել ուղղոյնը, Պօլիս Չագմաք-
ճիներուն մէջ սեղանաւոր Շամլեան Յով-
հանէս էֆէնտիին 59 թիւ խանութը
գալերնին կճանուցուի:

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ ԺՈՐԺ ՍԱՆ ՔԼԱՎԻ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՏԷՏԷՆԱՆ

1875

Սոյն վիպասանութիւնը որ Եւրոպա-
կան աղագայ մէջ քանիցս անգամ հըրա-
տարակուած է, հայ լեզուաւ առաջին
անգամն է որ Գ. Մեքերեան էֆէնտիի
աշխատասիրութեամբ թարգմանուելով
ի լոյս կընծայուի:

Կը գտնուի Գալաֆեան Գրատունն ի
գին 7 դրուշ:

ԱՆԻԾԵԱԼՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ

Ա. Բ. ԲԱՅ

Թ. Ա. Բ. Մ. Ա. Ն. Ե. Ց

Մ. ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

ՀԱՏՈՐ Բ.

ՉՄԻԻՈՆԻԱ

Տղաքոյն Տեղեան

Կը գտնուի Կ. Պօլիս Չագմաքճըլար
փողոց Գալաֆեան եղբարց գրատունը,
և Չմիւռնիա Տէտէեանց վաճառատունը
ի գին 12 դրուշ:

20 ՃԵՂԻՆԻ

ՀԷՏԷՆԱՆ

Տաճկերէն լեզուին հմուտ նշանաւոր
աղագայնոյ մը գրչէն ելած է՝ տաճկերէն
լեզուին համար գիւրդուսոյց ընթերցարան
մը յիշեալ անունով՝ որ բաղմաթիւ օգ-
տակարագոյն նիւթերու վրայ տեղեկու-
թիւններ կ'պարունակէ հանդերձ պատ-
կերներով, և միանգամայն կ'արեւոր խը-
րատներ կ'աւանդէ: Կառաջարկեմք աղ-
գային վարժարանաց տաճկական լեզուի
յարգոյ ուսուցչաց, որ այս ընտիր ըն-
թերցարանը տան ուսանողաց ձեռքը: -
Գինն ալ աժան է, այսինքն՝ 5 դրուշ, և
կ'գտնուի ամեն հայ գրաւաճառաց խա-
նութներն ալ:

ՄՐՄՈՒՆՔ ՅԻՍՈՒՍԻ

Գրեց Յեղուկ Գալաֆեա Պաշադան

Հայ գրականութեան մէջ իւր բաղ-
մաւաստակ երկասիրութեամբ և հեղի-
նակութեամբ իրաւամբ պատուեալ ար-

դէն ծանօթ հանդիսացած է Աղգ. Բա-
նասիրաց՝ Արժ. Տ. Գաբրիէլ Պատկանեան,
որոյ մէկ ընտիր գործն է Մշակութ. Թիւրք-
գիմառնական հագներգութիւնը, փա-
փուկ ոճով և մաքուր լեզուով շարահիւս-
ուած:

Կը գտնուի Գալաֆեան գրատունը,
Կ. Պօլիս Չագմաքճըլար եօքուշու: Գինը՝
մէկ քառորդ մէհիտի:

ՍԿՋԲՈՒՆՔ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Երեւան-Երեւան

Յովհաննէս Կարապետ Մալեան

Այս պատուական աշխատասիրութիւ-
նը՝ որ նիւթոյն ընտրութեան, և գիւր-
իմաց ու հեշտ ոճ մ'ունենալուն պատ-
ճառաւ աղագային վարժարանաց համար
խիստ պիտանի գասագիրք մը կրնայ ըլ-
լալ, - Արմաշի վանական մամլէն 1865 ին
արդէն ի լոյս կընծայուած ու սպառած
լինելով, այս երկրորդ անգամ տպա-
գրուած է՝ առաջարկութեամբ մայրա-
քաղաքիս և գաւառաց բաղում վարժա-
րանաց տնօրինութեանց:

Կ'գտնուի Բոլոր հայ գրաւաճառաց
խանութները:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀՆԴԻԱՍՏԱՆԻ

ՀԵԹԱՆՈՍ ԿՈՒՊԱՍՏԻՑ

Թարգմանեաց Յանգրիքեմն

Հրատ. Յ. Քիպարեան

30 պատկերէ բաղկացեալ գրքոյի
մէ, որ հնդկաց կրօնին, կուռքե-
րուն և կրօնական սնապաշտ սովո-
րութեանց վրայ համառօտ բայց հե-
տաքրքրական տեղեկութիւններ կը
պարունակէ:

Կը գտնուի Բոլոր հայ գրաւաճառ-
աց քով, գինն է 4 դրուշ. կեդ-
րոնատեղին է Ֆրէնկեան գրատուն:

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ՊԱՏԱՍԻՆԻՈՅ

ԱԿՆԱՅ ԲՈՂՔԱԿԱՆԱՅ

Առաջին Բաղմաթիւ և համարէն աղագայն

Իսկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ
քարոզիչ և կրօնական ժողովոյ տն-
դամ ֆալաղեան Արժ. Տ. Յովհան-
նէս վարդապետի ողջ աշխատասի-
րութիւնը որուն մէջ յայտնի կը տես-
նուի Արժ. հեղինակին եկեղեցական
դրոց մէջ ունեցած հմտութիւնը,
ամէն կարգի աղագայնոց վերծանու-
թեան արժանի է:

Կը ծախուի Բոլոր գրաւաճառաց
քով գին 4 դրուշ:

Կիւրոսի աղին և սնդարար գինին՝ որ
մարմին և արիւն զօրացնելու և ստամոքսի ոյժ
տալու համար, շատ անգամ փորձուած և շատ
օգուտներ տեսնուած է, 5 էն՝ մինչև 20 տարե-
կան, և Անդրիանուպօլսոյ աղին և մաքուր 2
էն մինչև 10 տարեկան, և ուրիշ քանի մը տե-
սակ զուտ և մաքուր գինիներ և խաղողէ քաղ-
ուած զուտ և պատուական օղիներ և մանիշակէ
զուտ և մաքուր շինուած պատուական օշորակ՝
որ մարդու շատ օգտակար է, զմեռած շիշէնեօ
րով և շափաւոր գիներով կը ծախուի Կ. Պօլի-
սի համար փողոց թիւ 9 մաղաղան, և Բերա Պօ-

մարշէի դիմաց Գ. Գըրճեանի մաղաղան: ՕՐ
արքայով չղմուտածներն՝ երախաւորեալ չեն:

Կ'գտնուի նաև չայէ քաշուած ընտիր օղի,
և ձէթ՝ խիստ ընտիր տեսակէն:

Իսկիւտար Ղուզղունճուգի բարձանց
վրայ 360 կանգուն օդատուն և ընտիր
գետին մը՝ ծախու է:

Ուղղորդ կ'հրաւիրուի առ տնօրինութիւն
լրագրոյ:

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՏՔ ՀՈՒՆՈՒԹԻ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն
տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր
է սոյն դեղահատը, նաև ջղային տկարութեան,
ուժաթափութեան և տխրութեան համար. կը
լնէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անշափաւո-
րութեանց հետքերը: Սրտի և երիկամանց վրայ
օգտակար աղիքներով մ'ունի. արիւնը մաք-
րելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնա-
ւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները
կը զօրացնէ: Իւր դեղական մեծ աղիքնու-
թեամբը սրտախառնութիւն, կուժութիւն,
մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ
լեցուած կազեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մար-
սողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաք-
րուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ
անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնա-
պատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական
դիրքը կ'առնուի:

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒՆՈՒԹԻ

Մորթային հիւանդութիւնք և վէրք բուժե-
լու մասին ունեցած պալատական յատկու-
թեանցը չհաւասարիր բնաւ ուրիշ դեղ մը. հին
կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղց-
կեղ (շերիփէնէ), սրունից և ստեանց վէրքեր
կամ բոլորովին կանցնին և կամ կ'աւանան.
օգտակար է նաև հարբուխի, հաղի, սրտի
բարախման, մանաւանդ օղացաւ (եղի) ըստած
հիւանդութեան: Իւր կաղրուրիչ և զօրաւոր
աղիքներով խոյլ (սըրաճա) հիւանդու-
թեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան
որ ըլլայ՝ կը դիմադրուէ:

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը
նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ
կը գտնուի ամեն դեղավաճառներու քով, և
մասնաւորապէս Պահճէ-գափու Թաշ խանի կող-
մերը Պ. Գասապեանի դեղարանը՝ Նօ. 7՝ կը
ծախուի:

Աւելի առնել ուղղորդ կը հրաւիրուի առ հե-
ղինակն տըթոր Հոլլօուէ ի Լոնտոն Օքսֆորտ
փողոց թիւ 535:

ՊԱՏՄԱՆՔ ՓՈՒՆԶԻ

1.—Փունջը ՉՈՐԵԲՇԱԲԹԻ և ՇԱՐԱԹ օրերը
կը հրատարակուի:

2.—Տարեկան բաժանորդագիրն է միայն չորս
արծաթ մէհիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրա-
քաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ գաւառ-
աց համար:

3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժա-
նորդ կընդունուի:

4.—Տեղափան ու գաւառական թղթատա-
րութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ:

5.—Հասը 40 փարայ է, և կը գտնուի ա-
մեն Հայ գրաւաճառաց խանութները և ձեռքէ
ծախողներու քով:

6.—Մանուցման տողը 3 դրուշ է մէկ
անգամի համար: Աւելի աժան կըլլայ աւելի
անգամներու համար:

7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է
գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան,
Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ խան միջին յարկ
թիւ 19:

ՏԵՐՈՒՆ ԵՒ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱԼԱԺԱՆԻԱՆ

ՏՊԱԳՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԵՂԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՔ
Բիգա փաշա խան թիւ 3